

tujem svetu pomeni za udeležence boj, ki je spričo najsilnejše konkurence in pred hladnimi sodniki tem opasnejši za slabiča. Zato so ti zunanji uspehi tudi najboljša preizkušnja sposobnosti posameznikov in jamstvo za končno uveljavljenje mladega pokolenja tudi v domovini. K. D o b i d a.

Dve pismi Josipa Murna. — Murnova pisma, katera je priobčil Fran Albrecht v Jubilejnem zborniku za petdesetletnico Otona Župančiča, mi dajejo povod, da dodam tudi jaz dvoje pisem, katere sem si shranil iz korespondence z njim. Prvo je pisano v počitnicah med sedmo in osmo gimnazijo. Glasi se:

Dragi Miklavž!

Slap, 28. VII. 1897.

Pišem Ti, da živim že še za silo na Slapu pri Vipavi, kamor sem po 11 dnevih svojega bivanja v Trstu dospel. Trst je name jako ugodno vplival. Spoznal sem vsaj nekaj prvega poglavja trdega, realnega življenja. No, hodil nisem z zavezanimi očmi. — Najbrže pojdem tje še za 8 dni, dasi sem po večem že vse njegove zanimivosti — kar namreč mene specijelno zanima — pregledal.

Delal sem tudi nekaj. Ne berem momentanno ničesar. Ostali del počitnic se mislim radi tega tembolj marljivo poprijeti Shakespearea, Lermontova, Puškina in Prešerna, mojih vzorov in ljubljencev.

Kar se tiče moje poti, sklenil sem tako delati, da se bo povsodi zrcalilo mišljenje dobe, v koji živimo — seveda v narodnem duhu — kolikor ga mi Slovenci specijelno še imamo... Skušal pa ne bom samo analogno s časom naprej stopati, to delajo — seveda kako! — tudi naši takozvani Eintagsfliegen — ampak biti od spredaj!

Sploh mislim, da je navajanje naroda in narodov k toleranci in pa pravi ljubezni, o koji še večina pojma nima, ker je premalo d u š e v n o poplemenitena, največja naloga, za vsacega v duševni prid in za b o d o č n o s t delovati hotečega. Tisti takozvani romantični dobi je odklenkalo, sedaj je doba zmernega in p a m e t n e g a socializma, ki vódi in pripravljaj pot pravemu človeštvu, a ne — živini!

Taka načela nekako imajo tudi dekadentje, samo da oni po mojem mnenji stvari popolnoma prav ne prijemajo. Oni operirajo z duševnimi aristokrati in velikani, za narod, ki je zlasti v Nemcih in Francozih radi svoje množice še tako zelo na nizki stopinji, se malo menijo. S to disharmonijo med aristokracijo — seveda duševno — in pa med proletarijatom hočejo priti do popolne prekucije, v kateri bi moral seveda slabši podleči... Trda je ta pot — a mogoče je pri večjih narodih edino prava... a pri nas ni! Treba pri nas drugačne poti! Treba delati v meji, dostopni za ves naš narodič! Sploh bi Ti še svoje nazore razvijal, a Bog zna, če Ti istega ne misliš in bi Ti to presedalo. Pozdravi Ferjančiča. Živel!

Jos. Murn, Slap pri Vipavi N. 58.

Drugo pismo je iz leta 1900. Tedaj je bil Murn stenograf v odvetniški pisarni dr. I. Šusteršiča v Ljubljani in jaz na Dunaju. Ker nisem bil osebno znan s Kettejem, sem ga prosil, naj mi piše kaj o njem. Moji prošnji se je odzval z nastopnim pismom:

Dragi Miklavž!

30. 3. 00.

Meni sicer koncem semestra ni nič kaj prijetno pri srcu, manj še pa mi bode, če mi ne odpomore gospá doktorica (gospa Fr. dr. Tavčarjeva). V pisarno sicer hodim, denarja pa nimam nič in se najbrž zopet ne bom mogel vpisati. Vrag vzemi vse skupaj! Ljudje so sicer prijazni, izkoriščati

jih — pa ni nobeni stranki prijetno. V Pragi se menda lahko vpisuje še po Veliki noči, ako ne — Bog pomagaj. Ako dobim kaj skupaj, poslal bom še pravočasno Žirovniku, da me izbriše in prepíše, ako ne, bosta tudi na jasnem. Amen.

Glede Ketteja ustrezati Ti, skoro ni potrebno, ker tako kmalu izide, in bodo najboljša karakteristika njegove pesmi same. Sam bi jih menda ne izdal, vsaj rekel je večkrat, ko je bil še zdrav in vesel: «Bratec, če bo vse skupaj kaj vredno, izdajali bodo drugi!» Kljub temu pa bo to jako nevkusna izdaja — po vnanjosti. Kette bi najbrž napisal o nji kako alegorijo, ali si pa izmislil kako jutrovo pravljico, kar je delal velikokrat. Kedaj se je začel Kette razvijati in napredovati, tega ne vem, ker ga poznam vedno enako bistrega, šaljivega in enako nemirnega. Napravljjal si je skozi in skozi ekscerpte iz različnih filozofskih knjig, primerjal, postavljjal si različne metode, pisal na listke zaključke in programe, katere je seveda zopet raztrgal. V Novem mestu je imel na vratih svoje sobice nabit Rousseaujev rek: «Retirons-nous à la nature; rien que la nature», po svojih notezih pa je imel seveda spet vse polno družih maksim in navodil. Pisal je jako hitro in neposredno. Zadnje svoje sonetske cikle napisal je menda v štirih dneh; to so zaključek vsega njegovega mišljenja in čutenja. Bil je sem in tja tudi risar in bil sam vedno jasen in plastičen. Obsojal je nerad, istotako se ni razkrival komu drugemu. Narodni pesniki, zlasti Koljčov — nekaj ga je prevedel — so mu ugajali najbolj, iz Gregorčiča je imel najrajše: «Rože je na vrtu plela», ki je po Ketteju njegova najbolj lirična in najbolj národna pesem. Heine in Prešeren sta mu bila nad vse, «Faust» pa najgenijalnejše delo vsega človeštva sploh. Sicer pa Kette ni rad čital, bavil se je vedno s samim seboj. V svoji sobi ni mogel prenašati solnca in zakril je okna, kadarkoli je kaj mislil ali pisal. V družbi je bil vesel in živahe, zameril se menda ni svoje žive dni nikomur; obvladal se je čudovito, samo proti najintimnejšim svojim znancem je spustil tu in tam, kadar je bil nervozen, kakšno kaprico. Zibal se je kot racka. S puncami je bil preimeniten. Govoril in šalil se je čez vse, kadar je še zraven kaj posrkal. Poleg tobakarjev in kvartopircev se je dolgočasil. Tak je bil batjuška Kette in malokomu se menda sanja, kako visoko je on stal, ko ga je zmanjkalo.

Ako sem Ti s tem ustregel, dragi Miklavž, me bo jako veselilo, če sem Te napačno umel, nič ne de. Popravljjal ali prilagal ne bi rad in se mi zdi že zdaj odveč, da sem sploh toliko pisal, ali da sem sploh kaj pisal, ker Ti ga vsaka njegova pesem ali njegovo pismo objasni in pokaže tisočkrat boljše. Za zdaj se poslavljam od Tebe. V Prago me ne bo tako kmalu, vsaj do novembra ne, če sploh kdaj pojdem kam. Ljudje se naveličajo drug drugega. Nojá. Pozdravi Ferjančiča in Žirovnika. V juliju se vidimo!

Imej se dobro in bodi pozdravljen
od udanega Ti

Jos. Murna.

To pismo nam tudi odkriva, kdo je bil oni nepodpisani informator o Ketteju, ki ga omenja A. Aškerc na strani XXIV. v drugi izdaji Kettejevih Poezij.

N. O m e r s a.

Urednikov imprimatur dne 10. aprila 1928.